

הלכות שבת סימן שנג שנד

מעשרה (ט) ויש בו ארבעה על ארבעה *וחלון הבית פתוח לו*, משתמשין עליו. אם היו שני זיזים זה למטה מהזה (י) והם של שני אנשים, אף-על-פי ששניהם למעלה מעשרה, אם יש ביזו העליון שלפני החלון רחב ארבעה על ארבעה (יא) אסור להשתמש עליו, מפני שהוא רשות בפני עצמו והזיו שתחתיו רשות אחרת (ג) ואוסרין (יב) זה על זה, ואם אין בעליון ארבעה וגם אין בתחתון ארבעה, משתמש בשניהם ובכל הפתל עד עשרה טפחים התחתונים. היה בתחתון ארבעה *ובעליון אין בו ארבעה*, אינו משתמש בעליון אלא (יג) כנגד חלונו בלבד, אבל בשאר הזיו שבשני צדדי החלון (ד) אסור להשתמש מפני זה שתחתיו (יד) שחלק רשות לעצמו: ג (טו) 'כל זיו היצא על אור רשות-הרבים שמתר להשתמש עליו, כשהוא משתמש בו אין נותנין עליו ואין נוטלים ממנו אלא כלי חרס וזכוכית וכיוצא בהם שאם יפלו לרשות-הרבים ישברו, אבל שאר כלים אסורים שפאו לרשות-הרבים ויביאם: הגה *ודוקא זיו וכיוצא בו, אבל אם הוא דבר רחב כגג, שהשתמש עומד שם עם הכלי, מתר להשתמש בכל הכלים (כ"י בשם הריב"ם א), וואם היה זיו אחד לבדו יוצא על אור פרמלית, (טז) כל שהוא גבוה עשרה לעולם מתר, *בין רחב בין קצר, ואפלו כלים שאין משתברין, שלא גזרו בכרמלית:

ז תוספות שם וקרא"ש (קכ"ח) מפשטות דברי רש"י ח שם בפשטה וכוונתו אי שם בבבבא טו סוף הסימן הוא לשון הרמב"ם פקק טו לפי גיטתו בבבבא פירשו, כמו שכתב הרב המהר"ם שם י פאקיקמא דאפי"כ הרב המהר"ם שם י תוספות ושב"ח מורה הרמב"ם, וכן כתבו תוספות צ"ח

שנד דיני בור ואשפה ברשות-הרבים, ובו ב' סעיפים:

א משנה בערוכין צ"ט ובאוקיא דרב הנגא

א *בור ברשות-הרבים (א) וחוליא סביבו, (ב) אם (ב) עומד (ג) בתוך ארבעה טפחים לרשות-היחיד, מתר

באר היטב

(ב) עומד. פי' הבור עצמו, והנה המקום הפנימי שבין הבור לתכלי מקום-פטורו, דפחות מארבע לא נדסי לה רבים כולל, ט"ז: (ג) ואוסרין. אפלו אין בתחתון ד', מ"א: (ד) אסור. דוקא כלים ששבתו בתוך הבית, ענין סימן שעב סעיף ו:

באור הלכה

ענין בסוף סימן שטט במשנה ברורה ובבאור הלכה, דישן גס"פן לענגנוג"י: * וחלון הבית פתוח לו. ענין בבאור הגר"א דכן פתח הבור לפי שיטתו בסימן שמה סעיף טו, ורצה לומר, אבל לפי דעת הרמב"ם ונתר הפוסקים שבה"אם בסוף הסימן זה, אפלו אין הזיו נגד החלון, כיון שהוא למעלה מעשרה טפחים אינו בכלל פרמלית אלא בכלל מקום-פטור¹⁴¹, וממילא מתר להניח עליו מירשות-הרבים גס"פן, כדאיתא בירושלמי שהנבא בתוספות ערוכין פי"ט עמוד ב, ענין שם: * ובעליון אין בו ארבעה. נראה לי דרצה לומר, שאין בו ארבעה משו עצמו אבל בצדו החלון יש בו ארבעה, ולכן אסור בשני צדדי החלון כשאר זיו שיש בו ארבעה, ומה דמתר כנגד חלונו, משום דהני בחורי חלון, דאי אין בו ארבעה, אף על-גרי צדו החלון, מתר להשתמש בכל הפתל, כן איתא בהדיא בבבבא בתרעא דאפי"כ, וכן מוכח במגיד-משנה דלא נשמית הרקסא לפי דעת הרמב"ם רק בקשית הגמרא 'הכי דמי', ענין שם, אבל בתרעא דאפי"כ לא נשמית כלום: * ודוקא זיו וכו'. דסתמו אינו רחב והשתמש אינו עומד שם עם הכלי, ולכן לא חלקו חכמים, שאפלו אם היה הזיו רחב גס"פן אסור, ורגג גס"פן לא חלקו, שאפלו אם היה רחב רק ד' טפחים גס"פן: * בין רחב ובין קצר. לפי מה שפסק המחבר מתחלה, גם היוצא לאור ארבעה על ארבעה אין צריך שיהיה החלון פתוח לו, והוא מקום-פטור ויכלל גוני מתר להשתמש עליו: (י) והם של וכו'. אבל של איש אחד שרי, כיון שהם של רשות אחד; ואם ערכו יחד, אפלו של שני אנשים שרי [פמ"ג]: (יא) אסור להשתמש. דוקא בכלים ששבתו (י) בתוך הבית, אבל אם שבתו בין-השמשות על-גבי הזיו, מתר לטלטל מזיו לחברו: (יב) זה על זה. ורצה לומר, בין העליון ובין התחתון, והלבוש מקל בתחתון¹⁴². כתב באליהו רבה שכן הוא גס"פן בעבודת-הקדש: (יג) כנגד חלונו בלבד. שהוא (יא) כגזית החלון והרחבתו: (יד) שחלק רשות לעצמו. וממילא אסור להשתמש גם ביזו התחתון, שאוסרים זה על זה, ונכ"ל. ודעת הלבוש הנ"ל, הקא בודאי מתר בתחתון: ג (טו) כל זיו וכו'. הינו בין שהוא רחב ארבעה או לא: (טז) כל שהוא גבוה עשרה. דשם אין אור פרמלית תופס, וכנ"ל בסימן שמה סעיף יח, ולכן מתר להשתמש עליו דרך החלון, אבל למטה מעשרה הרי כמוציא מרשות-היחיד לכרמלית:

א (א) וחוליא. הינו, קרקע סביבות הבור נותן סביבותיו להקיף פמין חומה: (ב) אם עומד. הינו הבור (ב) עצמה: (ג) בתוך

שער הציון

(1) מסקנת הגר"א בסוף הסימן זה וכן בסימן שמה סעיף טו על-פי שיטת הרמב"ם ורש"י ותוספות ורשב"א, דלא כמו שפסח שם בשלחן-ערוך סעיף טז: (1) גם זה הוא מסקנת הגר"א בסוף הסימן, והוא אדיל לשיטתו בסימן שמה סעיף ד, ודגם שם מצוד דלא כמגן-אברהם וסב"קא לה דחזוין המפלישין לרשות-היחיד אפלו למטה מעשרה הוי רשות-היחיד, ענין שם, וזהו השעם שהעתיקתי פה, וגם האליהו רבה מצידו כן בשם הנחלת-צבי, ענין שם, וכן הנתיבות-חיים: ואפלו לפי מה שנתקנתו שם דעות הפוסקים בענין זה ויש דסביר בהפגן-אברהם, אף-על-פי-כן בענגנו טפחים הרבה לאסור, ענין באבן-העזר ובפרי-מגדים בשם הגהרש"לם ובחוספת-שבת¹⁴³: (ד) בבאור הגר"א: (ט) גם זה מפניו, ענין שם. וקשה, דהלא הגר"א קאי לפי שיטת הרמב"ם בזה, דלהטור ניקח בלא הכי כמו שכתב בעצמו, ולתורמב"ם אפלו גיש ד' על ד' אין צורך שיהיה חלון פתוח לו, וכמו שכתב בעצמו בסוף הסימן דלהרמב"ם אין צורך שיהיה כלל חלון לפני הזיו: (י) מגן-אברהם: (יא) כן פרש רש"י על מה דאמר בבבבא 'שהוא בחורי חלונו': (ב) דאם הבור רחוק ד' טפחים מן הפתל אף שהחוליא ממצע השעור, לפעמים יהיה אסור, כגון אם החוליא אינה גבוה ג' טפחים מן הארץ, דכטל לגבי קרקע ונתר רשות-הרבים¹⁴⁴. פרי-מגדים:

הלכות שַׁבַּת סִימָן שְׁנַי שָׁנָה

ביאורים ומוספים

[שׁו"ע ס"א]

בור ברשות הרבים וחוליא סביבו, אם עומד בתוך ארבעה טפחים לרשות היחיד, מתר למלאת ממנו לרשות היחיד אפלו אין החוליא גבוה עשרה².

2 כזה

[שע"צ ס"ק ה]

ואם היה פקמלית מפסיק ביניהם, עין פריימגדיס⁶.

5 שהביא (משב"ז ס"ק א-ב), שהבי"ו והט"ז (ס"ק ב) הוכיחו מדברי הריטב"א (עירובין צט, ב ד"ה והא דתנן) שסובר שאסור להביא שהרי מבואר בגמרא שהטעם שאסור להביא דרך אור רשות הרבים [אף על פי שהמים אינם נחים ברשות הרבים] הוא משום גזירה שלא יבוא להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, ואם כן מדוע אסור להביא דרך אור כרמלית, הרי היא גזירה לגזירה, וסיים בצ"ע. ובהמשך דבריו (סוף ס"ק ב) הביא את דברי המג"א (סי' שנב ס"ק ד), שבמקום שיש שלשה טעמים להקל מותר לטלטל, וכן הביא המשגיב שם (ס"ק טו), ואם כן גם באופן שלפנינו יש להקל להביא את המים, כיון שיש שלשה טעמים להקל: א. שהיא כרמלית. ב. שאגודו בידו. ג. שלא נח וכן השו"ע הרב נקט להקל, וכדעת המג"א.

[משנ"ב ס"ק ח]

ודלי התלוי בעץ ארץ, כמו שעושין לבארות שלנו לשאב בו⁶.

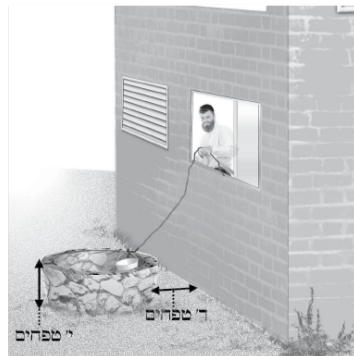
6 כזה

[שו"ע שם]

ואם הוא בחוק ארבעה מרשות היחיד, אין ממלאים ממנו אלא אם כן תהא החוליא גבוה עשרה³.

3 כזה

[משנ"ב שם]

מסתפק הפריימגדיס אם מתר⁷.

[משנ"ב ס"ק ז]

בין שהוא עומד בין הפתל לבור ומוציא המים מהבור ומניחו ברשות היחיד שאצל⁴.

4 כזה

7 ויסוד ספיקו ביאר השו"ג הלכות (סי' שמה ס"א), האם חכמים אסרו לעשות הוצאה לבד בלא עקירה והנחה. והאגלי טל (מלאכת חורש ס"ק יב אות כג) כתב, שלא מצינו שגורו בזה חכמים [וראה מה שכתב בזה בשו"ת אבני נזר א"ח סי' עט]. אמנם כל זה רק לענין הוצאה מרשות הרשות, אבל לענין העברת ד' אמות ברשות הרבים בלא עקירה והנחה, ראה ברמב"ם (פ"כ מהל' שבת ה"ז), ובמרכבת המשנה (שם פ"ג הי"ב).

[משנ"ב ס"ק ט]

ואם עומדת כפקמלית, עין בפריימגדיס⁸.

8 שהסתפק (א"א ס"ק ה) לדעת הסוברים שכיום אינו מצוי שתהא רשות הרבים דאורייתא וכל הרחובות שלנו אינם אלא כרמלית, האם יהא מותר גם באשפה של יחיד, כיון שאם נאסור הרי זו גזירה לגזירה, או שכיון שאשפה של יחיד דרכה להתפנות ודבר המשך בימלואים עמוד 6

ה'לכות שְׁפַת סִימָן שְׁנַד שְׁנָה

בְּאֵר הַגּוֹלָה ר"ן

(ד) לְמֵלֶאֱת מִמֶּנּוּ לְרִשְׁוֹת־הַיְחִיד (ה) אֶפְלו אִין הַחוּלְיָא גְבוּתָה עֲשָׂרָה⁶, (ו) וְאִם הוּא (ז) רְחוֹק אַרְבָּעָה מְרֻשְׁתֵּי־הַיְחִיד, (ז) אִין מְמֵלָאִים מִמֶּנּוּ (ח) *אֶלְא־אִם־כֵּן תְּהֵא הַחוּלְיָא גְבוּתָה עֲשָׂרָה⁷: ב (ט) כִּאֲשֶׁפָה בְּרֻשֵׁת־הַרְבִּים (י) שְׁגֻבוּתָה עֲשָׂרָה *וּרְחִיבָה אַרְבָּעָה, אִם הִיא (יא) שְׁל רְבִים (יב) מִתַּר לְזֶרֶק לָה מְרֻשְׁתֵּי־הַיְחִיד (יג) הַקְּרוּב לָה הִגָּה וְלֹא חִישִׁינָן שְׁמָא יִתְגַּלְגַּל מִן הָאֲשֶׁפָה לְרֻשֵׁת־הַרְבִּים וְאִתִּי לְאַתְוִי, דְּאִין דְּרָךְ לְזֶרֶק לְאֲשֶׁפָה אֶלְא דְּכָרִים (יד) מְאוּסִים (המגיד פ"ט בשם הרשב"א), וְאִם הִיא שְׁל יְחִיד, אֶסוּר, מְשוּם דְּיְחִיד עֲשׂוּי לְפָנֹת אֲשֶׁפָה שְׁלו וְיִבּוּאוּ לְשִׁפְךָ שֵׁם (טו) כְּדִרְכָן וְנִמְצְאוּ שׁוֹפְכִים בְּרֻשֵׁת־הַרְבִּים:

שְׁנָה דִּינִי גְזוּזְטָרְא וּבֵית־הַפֶּסֶא, וְכוּ ה' סְעִיפִים :

א (ב) (א) *גְזוּזְטָרְא (פרוש, דף או בגין בולט מתוף הפתים חוצה) שְׁהִיא לְמַעְלָה מִן הַמֵּים *וְחִלּוֹן

בְּאֵר הַיִּטָּב

(3) רְחוֹק, פ"י הבור עצמו, דִּהְשַׁמָּא לֹא הִי מְקוּם־פֶּטוּר אֶלְא או ר"ה או פרמלית בקרן־זוית הסמוכה לר"ה, ע"כ צריך שתהיה החוליא של הבור גבוה י, ממילא הדלי ששואב בו הוא למעלה מ' ושם לא הוי ר"ה והוא ממלא מרה"י לרה"י דרך מקום־פטור, שכל שלמעלה מ' ברה"ה הנה מקום־פטור, ומש"כ

מְשֻׁנָּה בְּרוּרָה

וכו'. דכיון ששהו הפסק פחות מארבעה טפחים בין הבור להפתל (3) לֹא דְרָסִי בַּה רְבִים כָּלָל, וְעַל־כֵּן הִי מְקוּם־פֶּטוּר: (ד) לְמֵלֶאֱת מִמֶּנּוּ לְרִשְׁוֹת־הַיְחִיד. פרוש, מאותו צד שהוא סמוך לרשות־היחיד, בין שהוא עומד בין הפתל לבור ומוציא המים מהבור ומניחו ברשות־היחיד שצ"ל⁴, ובין שהוא עומד בבית ומשלשל הדלי לבור דרך חילון הבית וחוזר ומכניסו לבית. והטעם בכל זה, דמוציא מרשות־היחיד לרשות־היחיד דרך מקום־פטור: (ה) אֶפְלו אִין הַחוּלְיָא גְבוּתָה עֲשָׂרָה. רוצה לומר, כי אם בצרור הבור, אפלו הכי הוי רשות־היחיד, (ג) דבור וחוליתו מצטרפין לעשרה; (ז) והוא הדין אם לא היה חוליא כלל והיה הבור בעצמו עמק עשרה טפחים: (1) וְאִם הוּא רְחוֹק וְכוּ'. דהשתא אותו מקום לאו מקום־פטור הוא (ס) אֶלְא רְשׁוּת־הַיְחִיד: (ז) אִין מְמֵלָאִין מִמֶּנּוּ. אפלו דרך חילון, דקמטלטל מרשות־היחיד לרשות־היחיד דרך אור רשות־הרבים; וְאֶף־עַל־גַּב שְׁאֵגוּדוּ בֵּידוּ, אסור: (ח) אֶלְא־אִם־כֵּן תְּהֵא וְכוּ'. דאו ממילא הדלי ששואב בו הולך למעלה מעשרה, ששם מקום־פטור, ואם־כן ממלא מרשות־היחיד לרשות־היחיד דרך מקום־פטור. (1) וְזִקְא כְּשֶׁחִלּוֹן גַּם־כֵּן גְבוּתָה עֲשָׂרָה טפחים מן הקרקע, דלא ראה הדלי כלל אור רשות־הרבים. (1) והעומד ברשות־הרבים ומשלשל דלי בחתל חתוף הבור עמק עשרה ורחב ארבעה וממלא מים ומוציא לרשות־הרבים, חייב, ואף דעל הדלי אין לחיבו משום שלא הוציא החתל מתחת ידו קשהויריו לבור, על־כִּלְפִינֵים מְשׁוּם הַמֵּים יֵשׁ לְחִיבּוּ, דהא עקר המים מרשות־היחיד לרשות־הרבים, (2) ואפלו אם סביב הבור לא

בְּאֵר הַלְּבָה

רשות־הרבים מתר בין רחב ובין קצר, ועקר החידוש הוא דהכא מתר אפלו בכלים שאינם משתברין. והאמת הוא דדין זה הוא מלשון הרשב"א, ואיהו סבירא לה שם בדעת התוספות דבקרן אסור לרשות־הרבים בכלים שאינם שבוירין, וקאמר דלכרמלית מתר:

* אֶלְא־אִם־כֵּן תְּהֵא הַחוּלְיָא גְבוּתָה עֲשָׂרָה. ואם הבור והחילון עומדים בדיוטא אחת¹² [בשורה אחת], אסור להוריד הדלי מחילון לבור, ודתי

הושטה דאסור מרשות־היחיד לרשות־היחיד דרך רשות־הרבים אפלו למעלה מעשרה (מ"א). וצריך עיון, דהא בירושלמי פרק הניזק אימא דמושיט לא הוי כ"י אם על־ידי שנים, כעין שנהיה במשקנן¹³ אצל הלויים שהיו מושיטין הקרשים מזו לזו, אכל לא באחד שיהויש מרשות־היחיד לרשות־היחיד דרך רשות־הרבים, והובא דבר זה בשפת דג 2 תוספות דבור הפתחיל בעששתה, עין שם? ואולי דכנת הירושלמי הוא רק לענין חיובא, אכל אסורא איכא גם באחד שהושיט, וכעין זה כתב גם־כן הפריימגידים, ועל־כִּרְחֹק המשונה דקאמרה הטר לבחשלה הוא מרי דוקא בשמי דיוטות: * וּרְחִיבָה אַרְבָּעָה. באמת אפלו לא היתה רחבה ארבעה גס־כן מתר, דמקום־פטור הוא [מ"א]; ונראה לי, דנגט משום דמשנה קאמרה אשפה שגבוה עשרה טפחים, ואם לא מרי ברחבה ארבעה, אפלו לא היתה גבוה עשרה טפחים גס־כן מתר דמקום־פטור הוא: * וְחִלּוֹן פְּתוּחַ וְכוּ'. ודע, שעל־ידי החילון שהוא יכול להשפיש ממונו על הגוונטרא, נחשב הגוונטרא גם־כן כרשות־היחיד, וכדלעיל בסיומן אפלו מן סעיף טו, ועל־כן מן הבית מתר להוציא ולקניט על־גבי הגוונטרא בכל גונו, אכל מן הים אסור לזלות ולהניט אף על־גבי הגוונטרא אם לא עשו לה מחיצות, דמפרמלית לרשות־היחיד קמטלטל. ואם לא היתה חילון פתוח לה, נחשב הגוונטרא לכרמלית, ועל־כן אף שהוא גבוה עשרה טפחים מן הפנים אסור להוציא מן הבית עליה, אכל מן הים מתר להביא עליה, דמפרמלית לכרמלית קמטלטל וכל זה קמבתי לפי משמעות הפגן־אברהם כסעיף קטן א, ודמי זה לקא דסיומן שמה סעיף טו,

הנה רשות־הרבים רק פרמלית גס־כן יש לזהר מזה, דעל־כִּלְפִינֵים אסורא איכא. ודלי המלוי בעין ארף, כמו שעושין לבארות שלנו לשאב בו¹⁶, (ט) והוא תלוי בתוף הבאר, או אפלו למעלה מן הבאר נגר אוריו, אף שהמים היה בדלי מעבוד יום, שלא עקר אותם בשבת מן הבאר, אפלו הכי יש לזהר שלא להוציא ממש להורידו על הרצף שסביב הבאר, (י) דהא על־כִּלְפִינֵים עשה הנחה בשבת, ואפלו לאחוזו באויר סביב הבאר גס־כן מסתפק הפריימגידים אם מרת¹⁷: ב (ט) אֲשֶׁפָה בְּרֻשֵׁת־הַרְבִּים וְכוּ'. ואם עומדת בכרמלית, עין פריימגידים¹⁸: (י) שְׁגֻבוּתָה עֲשָׂרָה. דאם לא היתה גבוה עשרה, שם פרמלית עליה ואסור לזרק עליה מרשות־היחיד: (יא) שְׁל רְבִים. דרבים משליכין שם שופכיהן וְחִבְלֵיהֶן: (יב) מִתַּר לְזֶרֶק לָה. ואפלו א (16) האשפה מפלגת מן הכתל ארבעה טפחים ויש על ההפסק שביניהם שם רשות־הרבים, אפלו הכי מתר לזרק על האשפה מחילון שבבית¹⁹, (יג) וְכֵן שְׁהִיָּה חִלּוֹן גְבוּתָה עֲשָׂרָה מן הארצין²⁰, כדי שתהיה היריקה מרשות־היחיד לרשות־היחיד דרך מקום־פטור. ומה שכתב המחבר הקרוב לה, בא לאפוקי אם האשפה רחוק מרשות־היחיד, שלא יזרק על האשפה, שעלול לפל ברשות־הרבים²¹: (יג) הַקְּרוּב לָה. ואין צריך עיוב (יג) כיון שאין בה פיוורין: (יד) מְאוּסִים. כלומר, שאין צריך להם, ולא אתי לאתתי אחר־כֵּן אפלו אם יפל: (טו) כְּדִרְכָן. שהיו רגילין שם מקדם, מה שאין כן באשפה של רבים לא ממלכי מעשותה אשפה הולעלם תהיה גבוה עשרה טפחים, שחרי כל היום משליכין פלם שופכיהן וְחִבְלֵיהֶן שם ולא מתסר בקהה:

א (א) גְזוּזְטָרְא. פרוש, (6) דף היוצא מן כתל הבית שנהיה סמוך לים או לנהר ונהיה לזרף למעלה מן המים, ויש שם נקב באמצעיתו וחילון הבית פתוח לו, וכשימלא מים דרך הנקב, מטלטל מן המים שהם פרמלית ופדלעיל בסיומן שמה סעיף יד לרשות־היחיד, על־כן צריך שייעשה מחיצה

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

(3) פּוֹסְקִים: (2) אַמְרָא: (7) אַחְרוּנִים: (8) וְאִם הִיא כְּרַמְלִית מִפְּסִיק בֵּיתֵיהֶם, עֵין פְּרִי־מְגִידִים⁶: (1) מְגִין־אֲבָרְתָּהּ וְשִׁ"א: (1) מְגִין־אֲבָרְתָּהּ וְשִׁ"א: (2) פְּשׁוּט: (ט) פְּרִי־מְגִידִים: (י) וּמְדַרְכָּנָן אֶסוּר עַל עֲקִידָה או הַנְּחָה לְבַד: (16) רַבְנֵי יְהוֹנָתָן, וְהוּבָא בְּאֲחֻרוּנִים: (17) פְּרִי־מְגִידִים: (18) מְגִין־אֲבָרְתָּהּ: (19) אַחְרוּנִים:

מילואים

הלכות שבת סימן שנב שנג

המשך מעמוד רה

אפילו אם נח החפץ באמצע במקום פטור.

[ביה"ל ד"ה בכל גוין]
לענין פרקלית⁽⁸⁾.

(3) ובעיקר דין טלטול מרשות היחיד לרשות היחיד דרך אויר כרמלית, ראה בשערי צדק לקמן (סי' שנב סי' ק) שהבאנו את דברי הפמ"ג.

שהאיסור לטלטל ביניהן הוא מדרבנן שמתור לטלטל מרשות לרשות דרך מקום פטור, היינו דוקא באופן שהחפץ נח באמצע במקום פטור, אבל כשלא נח החפץ במקום פטור, כגון כאן שזורק מבית לבית דרך למעלה מעשרה ברושות הרבים, אסור לטלטלו. ב. בביה"ל (שם) הביא את דברי הנהר שלום, שסובר שבמקום שהאיסור לטלטל בין שתי הרשויות הוא משום שלא עירבו ביניהן [עירוב חצרות], יש לאסור

הלכות שבת סימן שנב שנג

המשך מעמוד 410

החוליה הוא רשות היחיד, דעת התוס' (שבת צט, ב ד"ה לאחרים) שכיון שאינה גבוהה י' מבחוץ, אין דינה כרשות היחיד, אלא אם היא רחבה פחות מר' על ד' טפחים הריהי כמקום פטור, ואם רחבה ד' על ד' טפחים הריהי כרמלית [והעתיקים החזו"א או"ח סי' טב ס"ק יג וסי' צו ס"ק כא].

יש לעיין בדעת המשגיב שהתיר להביא מים מהבור באופן שהחוליה גבוהה ג' טפחים, האם התיר גם כשהחוליה עצמה רחבה יותר מר' טפחים, ומשום שסובר כהרשב"א והריטב"א שעל גבי החוליה הוא רשות היחיד, וכיון שאין ד' טפחים בין החוליה לבין הבית מותר לטלטל ממנה אל הבית, או שסובר הוא כדעת התוס' שהחוליה לא נחשבת לרשות היחיד, ולכן דוקא אם רחב החוליה אינו ד' על ד' מותר, כיון שאז נמצא שמעביר דרך מקום פטור, אבל אם רחב החוליה ד' על ד' טפחים שדינה כרמלית, יש מקום לאסור [וכמו שציון השערי צדק הלך (ס"ק ה) דבריו הפמ"ג שהביא מחלוקת האחרונים באופן שיש כרמלית מפסקת בין הבור אל הבית. ואף על פי שבפמ"ג שם (משב"ז ס"ק ב) מבואר שסובר כדעת התוס', מ"מ המשגיב הביא את דבריו רק לענין אם כרמלית מפסקת ביניהם, ולא הביאם לענין אם החוליה נחשבת כרמלית]. ובביאור הגר"א (סי' שסא) נקט להלכה כדעת הרשב"א, שהמקום שעל גבי החוליה הוא רשות היחיד.

[ביה"ל ד"ה וחלון הבית]
אָלָא כְּכָל מְקוֹם פְּטוּר⁽¹⁴⁾.

(14) כאן כתב בשם הגר"א שהוא מקום פטור. וראה בביאור הגר"א שכן להקל מטעם נוסף, שלשית הרמב"ם נחשב הזיו רשות היחיד גם כשהוא מופלג מהחלון. ועיין עוד בדבריו (סי' שמה סט"ז), שהביא את דברי התוס' בשם הירושלמי שהוא מקום פטור. ומדברי הביה"ל כאן נראה שנקט להלכה כטעם זה, ולכן ציין לדברי הירושלמי.

ומבואר כאן שפסק כדעת הגר"א, שאפילו אם הזיו רחב ד' טפחים נחשב הוא למקום פטור. מאידך, בביה"ל לעיל (סי' שמה סט"ז ד"ה גג הבולט) לגבי גג הבולט, פסק להקל רק כשהוא בולט פחות מר' טפחים.

סימן שנב

דיני בור ואשפה ברושות הרבים

[שעה"צ ס"ק א]

דְּבַטְל לְגַבֵּי קִרְקַע וְהָיָה רְשׁוּתֵי הַרְבִּיבִים⁽¹⁾.

(1) ומשמע מדרבנן, שאם החוליה גבוהה ג' טפחים, מודדים ד' טפחים מקצה החוליה. ומצינו מחלוקת הראשונים מה דינה של החוליה עצמה באופן זה, שדעת הרשב"א והריטב"א (עירובין עח, א) שעל גבי

הלכות שבת סימן שנב שנה

המשך מעמוד רח

הלכלוך מהבית, הריהי נחשבת מוקפת לדירה ואינה כקרפף.

[משנ"ב שם]

וְרַק שִׁיְהִיָּה חֲלּוֹן גְּבוּהָ עֲשָׂוָה מִן הָעֲרָבִים⁽¹⁰⁾.

(10) ובאופן שהאשפה סמוכה תוך ד' טפחים לרשות היחיד, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ד) שיש להתיר לזרוק לה גם אם החלון נמוך והוא תוך עשרה טפחים לקרקע רשות הרבים, כיון שהמקום שבין האשפה לרשות היחיד הוא מקום פטור, וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' א).

[משנ"ב שם]

שְׁעוּלָה לְפָלַי בְּרִשְׁוֵי הַרְבִּיבִים⁽¹¹⁾.

(11) ואף על פי שבאשפה אין לחשוש שאחר שיפול מה שזרק יבוא לחזור ולהגביהו, כמבואר ברמ"א שדרך לזרוק לאשפה רק דברים מאוסים, מ"מ אסור לזרוק דבר שעלול ליפול. וכעין זה מצינו ברש"י (עירובין צח, ב ד"ה אי דלית ביה ד'), שכתב שאסור להשתמש בזיו שהוא פחות מר' טפחים אפילו לתת עליו כלים שאם יפלו לרשות הרבים ישברו [שאין בהם חשש שיחזור ויטלם]. שכיון שמצוי הוא שיפלו הכלים לרשות הרבים, נראה הדבר כאילו הוא זורק מרשות היחיד לרשות הרבים.

מצוי הוא, ואף אחר שיפנו אותה ימשיכו לשפוך שופכין למקום האסור כדרכם, יש לגזור אפילו כרמלית [נהשו"ע הרב (ס"ג) נקט להלכה שאסור אפילו כרמלית].

[משנ"ב ס"ק יב]

מְקָר לִזְרֹק עַל הָאֲשָׁפָה מְחֻלּוֹן שְׁכִיבִית⁽⁹⁾.

(9) מסתימת לשון המשגיב מבואר שמתור להוציא אף מהבית לאשפה גם אם החלון גבוה עשרה טפחים מהקרקע, ושלא כדעת הבית מאיר (כאן) שכתב על פי דברי הרא"ש (עירובין פ"ב ס"ב) שבאופן זה אסור להוציא מהבית לאשפה אלא רק מהחצר לאשפה, משום שהאשפה אינה משמשת לדירה וחשובה קרפף, ואסור להוציא מבית לקרפף, והיינו לפי מה שפסק השו"ע לקמן (סי' שנב ס"י) שאסור להוציא מבית לקרפף אפילו אם גדול הקרפף הוא פחות מבית סאתיים. אבל אם הסף הנמוך של החלון הוא בתוך י' טפחים לקרקע, נחשב מקום האשפה שהוא מוקף לצורך תשמישי דירה ומותר להוציא לשם. והבית מאיר תמה למה הפוסקים סתמו ולא פירשו הדבר. ובגווי חיים [לבעל החרדי דעה] (כאן) יישב, שהפוסקים השמיטו את דברי הרא"ש, ומשמע שסוברים שכיון שהאשפה משמשת לצורך הרצאת

מילואים הלכות שַׁבַּת סִימָן שַׁנַּד שַׁנָּה המשך מעמוד הקודם

[ביה"ל שם]

דְמוּשֵׁיט לֹא הָיָה כִּי אִם עַל־יַד שְׁנַיִם, קָצֵין שְׁהֵיָה בְּמִשְׁקָן¹³].

13] וְהַחֲזוּיָא (אוּרִיחַ סִי) סַב סִיָּק יֵט אוֹת הַ) כְּתַב שְׁהַרְמַבִּי"ם הַשְּׁמַיִט תְּנַאי זֶה, וְנִרְאָה שְׁטַעְמוֹ כִּיּוֹן שְׁלֹא הוֹזְכָר תְּנַאי זֶה בְּבַבְלִי, מִשְׁמַע שְׁהַבְּבִלִי חוֹלֵק עַל הִירוּשְׁלַמִי, וְסוֹבֵר שְׁאֵפִילוּ בְּאֵדָם אַחַד חַיִּיב.

[ביה"ל ד"ה אלא]

וְאִם הַבּוּר וְהַסְּלוּן עוֹמְדִים בְּדִיּוּקָא אֲחַת¹²].

12] כּוּזָה וְ

הלכות שַׁבַּת סִימָן שַׁנָּה שְׁנֹו המשך מעמוד רח

שְׁתַּדִּיָּה דַעְתוֹ לְהַנְיִיחַם כֵּן לַיָּמִים רַבִּים (כְּמִבּוּאָר בְּדַבְּרוּיִ שֵׁם סִי פֵט סִיָּק ד, וְסִיָּק קָד סִיָּק א). וְכַל זֶה לְדַעַת הַרְשַׁבִּיָּא שְׁפַסְק הַמְשַׁנִּיב לְהַלֵּן (סִיָּק י) כְּדַעְתּוֹ, אֲבַל הַחֲזוּיָא (שֵׁם סִי) קָד סִיָּק ג) הַחֲמִיר כְּרַעַת הַרְאֵבִיד שְׁעַצֵּם הַחֲרִיץ מוֹחֲשִׁיב אֶת הַמְּקוֹם לְכַרְמְלִית, וְלִפִּי זֶה אִין צָרִיךְ כְּלַל שִׁיחִיו שֵׁם מַיִם.

אִם הַמַּיִם נִכְנָסִים לְחֲצֵר רַק לְשַׁעַר אַחַת דִּינָם כְּכַרְמְלִית. וְבַטְעַם הַדְּבַר כְּתַב, שְׁכַאֵן הַטַּעַם שְׁהַמַּיִם נִחְשָׁבִים לְכַרְמְלִית הוּא מִשּׁוּם שְׁהֵם נִדְוּנִים כְּרִשּׁוֹת חֲלוּקָה מִהַחֲצֵר, וְאִין מַחֲצוֹת הַחֲצֵר מוֹעִילוֹת לָהֶם לְהַתִּירָם, וְאִם כֵּן אֵפִילוּ נִכְנָסוּ שְׁעָה אַחַת אֲסוּר לְמַלְאוֹת מֵהֶם. וְאִין הַטַּעַם מִשּׁוּם שְׁהַמַּיִם מִבְּטָלִים מִמְּקוֹמָם שֵׁם דִּירָה, שְׁאֵם כֵּן צָרִיךְ

הלכות שַׁבַּת סִימָן שַׁנָּה המשך מעמוד ריא

וְכַשְׁבְּנָה אֶת הַבַּיִת בְּנָה תַחִילָה אֶת הַכוֹתֵל הַמְשַׁמֵּשׁ כְּרוּחַ הַרְבִּיעִית שֶׁל הַקֶּרְפֵּף וְעֵשָׂה בּו פֶּתַח לְקֶרְפֵּף, וְרַק אַחַר כֵּךְ בְּנָה אֶת שְׂאָר ג' כוֹתְלֵי הַבַּיִת, כְּשֶׁהִפִּיל אֶת הַכוֹתֵל שְׁבִין הַבַּיִת לְקֶרְפֵּף נִתְבַּטַּל הַהִיקָף הַקֶּרְפֵּף נִאֲסַר, כִּיּוֹן שְׁכוֹתֵל זֶה עֵשָׂה אֶת הַקֶּרְפֵּף מוֹקֵף לְדִירָה וְעַכְשִׁיו אֵינְנו, וְג' כוֹתְלֵי הַבַּיִת שְׁסוֹתֻמִּים עַכְשִׁיו אֶת הַקֶּרְפֵּף אֵינָם נִחְשָׁבִים מוֹקֵפִים לְדִירָה, כִּיּוֹן שְׁלֹא עֵשָׂה בָהֶם מַעֲשֵׂה אֲלֵא סִילַק אֶת הַכוֹתֵל הַמְּפָרִיד בֵּינָם לְבִין הַקֶּרְפֵּף.

ג. אִם אַחַר שְׁבִנָּה אֶת שְׁלוֹשֶׁת כוֹתְלֵי הַקֶּרְפֵּף בְּנָה אֶת ג' כוֹתְלֵי הַבַּיִת שְׁאֵינָם סְמוּכִים לְקֶרְפֵּף, וְאַחַר כֵּךְ בְּנָה אֶת הַכוֹתֵל הַרְבִּיעִי שְׁבִין הַבַּיִת לְקֶרְפֵּף, נִחְשָׁב הַקֶּרְפֵּף מוֹקֵף לְדִירָה גַם אַחַר שְׁנִפֵּל כוֹתֵל זֶה, כִּיּוֹן שְׁהַקֶּרְפֵּף הוֹתֵר עַל יַדֵּי ג' כוֹתְלֵי הַבַּיִת קוֹדֵם שְׁהַעֲמִיד כוֹתֵל זֶה בִּין הַבַּיִת לְקֶרְפֵּף, שְׁבַשְׁעָה שְׁהַעֲמִידֵם הֵם סַתְּמוּ אֶת פְּרַצַּת הַקֶּרְפֵּף בְּרוּחַ הַרְבִּיעִית, וְנִחְשָׁב עַל יַדֵּי זֶה כְּפַתַּח וְלִבְטוֹף הוֹקֵף, כִּיּוֹן שְׁלִבַּת הַדִּירָה יֵשׁ נִכְסִיָּה וְיִצְיָאָה לְקֶרְפֵּף.

[ביה"ל ד"ה ואחר כך הקיפון]

דְכִיּוֹן שְׁקָדִים שְׁהַעֲמִיד שֵׁם מַחֲצִיטָה הַבַּיִת הֵיָה רִיחַ זֶה פְּרִיץ יוֹתֵר מִעֲשֵׁנָה¹⁷].

17] מַלְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע שְׁהַרוּחַ הַרְבִּיעִית פְּרוּצָה לְגַמְרִי. וְכַתַּב הַחֲזוּיָא (אוּרִיחַ סִי) פֵט סִיָּק יח) שְׁבִאוּפֵן זֶה גַם אִם אוֹרֵךְ הַפִּירִצָה הוּא פְּחוֹת מִעַשָׂר אַמּוֹת מוֹתֵר, כִּיּוֹן שְׁקוֹדֵם שְׁבִנָּה אֶת כוֹתֵל הַבַּיִת אֲסוּר לְטַלְטַל בְּקֶרְפֵּף (כְּמִבּוּאָר בְּשׁוּעָה לְקַמֵּן סִי) שֶׁסָּג סִי"ב], וְרַק עַל יַדֵּי שְׁבִנָּה אֶת הַכוֹתֵל מוֹתֵר לְטַלְטַל בּו. וְמָה שְׁהוֹכִיר הַבִּיהִדִּל יוֹתֵר מִעַשָׂרָה, מוֹדַבֵּר בְּאוּפֵן שְׁהַרוּחַ הַרְבִּיעִית גְּדוּלָה בַחֲלָקָה, שְׁאוֹ רַק אִם הַפִּירִצָה גְּדוּלָה מִעַשָׂר אַמּוֹת נִחְשָׁב מוֹקֵף לְדִירָה עַל יַדֵּי שְׁבִנָּה אֶת כוֹתֵל הַבַּיִת.

וְאִם יֵשׁ תַּחַת צוֹרֵת הַפֶּתַח בְּאוּפֵן שְׁהוּא מִבְּטַל מְצוֹרֵת הַפֶּתַח אֶת כְּשׁוֹרְתָהּ, הַסִּיר אֶת הַתֵּל לְאַחַר שְׁפַתַּח בֵּית דִּירָה לְקֶרְפֵּף, הַסְּתַפֵּק הַגְּרִיד לְנֹדוֹ (גְּלוּן מִשְׁנִיב) הָאֵם נִחְשָׁב פֶּתַח וְלִבְטוֹף הוֹקֵף, אוֹ שְׁכִיּוֹן שְׁלֹא חִידֵשׁ מַחֲצוֹת חֲדוּשׁוֹת אֲלֵא הַסִּיר דְּבַר הַפּוֹסְלָם אֵינּוּ מוֹעִיל. וְכֵן הַסְּתַפֵּק בְּהַסִּיר מְצוֹרֵת הַפֶּתַח בְּלִטּוֹת בְּכַדֵּי שְׁלֹא יִהְיֶה פֶּתַחֵי שְׁמַאי, הָאֵם דְּבַר זֶה מוֹעִיל לְהַחֲשִׁיב אֶת הַקֶּרְפֵּף לְפַתַּח וְלִבְטוֹף הוֹקֵף.

[ביה"ל ד"ה אן]

דְמַנְקָא מְלֻקָּא שְׁחֵשֵׁב לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְקוֹם שְׁלִפְנֵי הַפֶּתַח¹⁶].

16] וְאִם מְפַסִּיקָה בֵּין הַבַּיִת לְמְקוֹם הַמוֹקֵף גִּינָה אוֹ כְּרַמְלִית [שְׁאִין מַחֲצוֹתֵיהָ עֲשׂוּיֹת כְּדִין], כְּתַב הַחֲזוּיָא (אוּרִיחַ סִי) פַח סִיָּק יז) שְׁאִין זֶה נִחְשָׁב שְׁבִית פֶּתַח לְתוֹכּוֹ, כִּיּוֹן שְׁהִיר פֶּתַח דִּירָה לְמְקוֹם הַמוֹקֵף מוֹעִיל מִשּׁוּם שְׁהַמְּקוֹם נַעֲשֶׂה עַל יַדֵּי כֵךְ מוֹקֵף לְדִירָה. וְאִם מְפַסִּיקָה בֵּינֵיהֶם רִשּׁוֹת שְׁאֵינָה שְׁלוֹ, יִתְכַּן שְׁלֹא נִחְשָׁב שְׁהַבַּיִת פֶּתַח לְתוֹכּוֹ גַם אִם יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ בְּשֶׁל חֲבִירוֹ.

[ביה"ל ד"ה מביתון]

דְלֹא נַעֲשִׂית לְכַרְאֵי אֲלֵא לְגַנְאֵי¹⁶].

16] מְקוֹר הַדְּבָרִים הֵם מִהַמְּגִי"א (סִיָּק ה), וְהַמְּשַׁנִּיב לְהַלֵּן (סוּף סִיָּק קָא) הַבִּיא אֶת דְּבָרָיו בֵּיתֵר בִּיאוּר. וְדַעַת הַחֲזוּיָא (אוּרִיחַ סִי) פַח סִיָּק יד-טו) שֵׁשׁ לְחֲלֵק בּוּזָה בֵּין הַמְּקָרִים כְּדִלְהֵלן:

א. אִם מִתְחִילָה פֶּתַח אֶת בֵּיתוֹ לְקֶרְפֵּף וְאַחַר כֵּךְ הַקִּיפוֹ, נִשְׂאָר הַקֶּרְפֵּף בְּהַתִּירוֹ אֵפִילוּ כְּשֶׁנִּפֵּל הַכוֹתֵל הַחֲצִיץוֹן שֶׁל הַבַּיִת, כִּיּוֹן שְׁמַשְׁלֵשׁ רִחוֹת נִשְׂאָרוֹ לְקֶרְפֵּף מַחֲצוֹת שְׁהוֹקֵפוֹ לְדִירָה.

ב. אִם קוֹדֵם שְׁבִנָּה אֶת הַבַּיִת הַקִּיף אֶת הַקֶּרְפֵּף מִשְׁלֵשׁ רִחוֹת,